

ІНСТРУМЕНТИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

досвід експертів

- які механізми громадської участі працюють
- громадські ради на Кіровоградщині
- електронні петиції: як їх використовувати
- децентралізація на фініші

**МИ ЗМІНЮЄМО ЛЮДЕЙ,
А ЛЮДИ ЗМІНЮЮТЬ
ГРОМАДИ**

ІНСТИТУТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

**ІНСТРУМЕНТИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ
досвід експертів**

Кропивницький, ІСКМ

2020

ББК 60. 55
УДК 316. 7

Інструменти громадської участі: досвід експертів. - за заг. ред. Абрамова Л.К. - Кропивницький: Інститут соціокультурного менеджменту (ISCM), 2020. -36 с.

У виданні представлено збірку матеріалів, що базуються на багаторічному досвіді експертів з розвитку громадянського суспільства на локальному рівні в умовах децентралізації. Експерти діляться реальними кейсами роботи за механізмами громадської участі, вказуючи їх сильні та слабкі сторони та які саме інструменти працюють у малих громадах.

Окрім цього, є цікавим опис і поради з використання відносно нового інструменту громадської участі такого як електронні петиції. Видання буде корисним для громадських активістів, представників органів місцевого самоврядування та всім, хто небайдужий до розвитку своєї громади.

Tools for public participation: expert experience. - for general ed. Abramov LK - Kropyvnytskyi: Institute of Socio-Cultural Management (ISCM), 2020. -36 p.

The publication presents a collection of materials based on the many years of experience by experts on the development of civil society at the local level in the context of decentralization. Experts share real cases of work on mechanisms of public participation, indicating their strengths and weaknesses and what tools work in small communities.

Also, the description and advice on the use of a relatively new tool of public participation such as electronic petitions are interesting. The publication will be useful for public activists, representatives of local self-government bodies, and everyone who is not indifferent to the development of their community.

Розробка видання: Шевченко А.В.

***Видання здійснене за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні (м. Київ).
Відповідальність за інформацію, наведену у розділах, несуть автори.***

Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цього видання у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело.

ББК 60. 55
УДК 316. 7

Шановні друзі, читачі!

Процес децентралізації в Україні вийшов на фінішну пряму. Регіональні еліти отримали більше ресурсів для реалізації місцевої політики. В цих умовах, на нашу думку, є актуальним активізація місцевих активістів в процесі реалізації громадських ініціатив з використанням інструментів громадської участі.

Саме тому видання присвячене поглядам та досвіду впровадження цих інструментів на локальному рівні, зокрема, увага приділяється такому інструменту як громадські ради. Маємо надію, що наше видання стане корисним для тих, хто хоче бути активним в цих непростих умовах.

***З найкращими побажаннями
редакція ІСКМ***

ЗМІСТ

5 | МЕХАНІЗМИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ

- 6 | Як сформувати довіру до інструментів громадської участі.
Левко Довган, Західноукраїнський ресурсний центр
- 9 | "Чемодан без ручки" або від чого залежить ефективність інструментів громадської участі
Андрій Круп'як, Громадська організація "Товариство Лева"
- 11 | Механізми громадської участі – чому вони не працюють
Олексій Літвінов, Експерт з питань громадської експертизи та моніторингу діяльності органів місцевого самоврядування

14 | ГРОМАДСЬКІ РАДИ НА КІРОВОГРАДСЬКІНІ

- 15 | Оновлена громадська рада з новим баченням розвитку області
Тігран Хачатрян, голова громадської ради при Кіровоградській обласній адміністрації (2019–2020)
- 18 | Громадські ради 2005–2010 рр.
Марія Лебідь, голова громадської ради при Кіровоградській обласній адміністрації (2008–2010)

20 | ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ ЗРУШЕННЯ

- 21 | Робота з громадськістю: досвід Приютівської ОТГ
Ірина Чемерис, заступник селищного голови в Приютівській об'єднаній територіальній громаді
- 23 | Комунікація з громадськістю в умовах децентралізації
Віталій Останній, начальник управління комунікацій з громадськістю Кіровоградської облдержадміністрації
- 25 | Децентралізація на фініші
Л. Довган, А. Круп'як, О. Літвінов

27 | ІНСТРУМЕНТИ В ДІЇ

- 28 | Топ порад від дієво як просувати е-петицію
Марина Матковська, громадська організація "ДієVO"
- 32 | Що дійсно працює – так це запит
Антон Вусик, громадська організація "Квітка душі"
- 34 | Про Інститут соціокультурного менеджменту

МЕХАНІЗМИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ

Експертна думка

Левко Довган |

Андрій Круп'як |

Олексій Літвінов |

ЯК СФОРМУВАТИ ДОВІРУ ДО ІНСТРУМЕНТІВ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ

Левко Довган
Західноукраїнський
ресурсний центр

На скільки інструменти громадської участі допомагають громадянам у вирішенні суспільно важливих питань?

Інструменти громадської участі є дуже добрим засобом для реалізації жителями громад своїх конституційних прав. За задумом вони досконало допомагають вирішувати проблеми в громаді і покращувати якість життя. Проблема в тому, що, по-перше, жителі громад не до кінця знають як ними користуватися, по-друге, – те, що в них замало інформації про те, що відбувається в громаді і, зокрема, про впровадження інструментів участі. Тому дуже часто громадяни користуються ними вівсилі, або ж дуже рідко використовують. І ще одне, – в багатьох випадках має місце брак довіри до інструментів участі, коли люди бачать якісь негативні приклади з боку влади. Наприклад, оголошено громадський бюджет, подано проекти, відбулось голосування, оголошено проекти, які перемогли, але їх не профінансовано наступного року. Пояснення чому так сталося знайшлися, але це вже не важливо, люди очікують на підтримку і фінансування своїх проєктів, натомість цього не отримують. В таких випадках люди втрачають до них (інструментів) довіру.

Зважаючи на проблему з довірою і низьку поінформованість громадян щодо інструментів громадської участі, як можна покращити дану ситуацію?

Ключ до кращого інформування, довіри і порозуміння лежить в площині ефективної комунікації. Якщо говорити про комунікаційні канали, тоді варто згадати про підбір різних каналів до відповідних аудиторій. З молоддю працювати через одні канали, з людьми середнього віку через інші, з людьми старшого віку – ще через інші. Плюс вибір «трансляторів» – хто цю інформацію озвучує, від кого вона подається. Різні цільові аудиторії довіряють своїм лідерам громадської думки. Для молоді ефективно доносити інформацію через канали, де їх вікова аудиторія частіше перебуває, зокрема, через

соціальні мережі. Люди літнього віку довіряють традиційним каналам – оголошення безпосередньо представниками влади, друковані засоби масової інформації, публічні заходи, де відбувається представлення громадського бюджету чи оголошення про загальні збори тощо. Доречно використовувати інтерактивні форми подачі інформації. У роботі із школярами можна проводити вистави, квести, акції, які б мотивували їх взяти участь і попри це, через таку інтерактивну участь вони можуть дізнаватися про те, як формується місцевий бюджет, за що відповідальні депутати, як функціонує місцева рада.

Наприклад, в селищі Гусятин Тернопільської області виникла така цікава ідея зробити інтеграційний захід «Крила громади». Автор ідеї голова громадської організації і керівник гуртка з авіамоделювання, провів у презентації аналогію між літаком і громадою. Діяльність полягала у тому, що всі запрошені дорослі і школярі робили просту модель літака з 7-8 елементів. Роблячи цей літак, паралельно озвучувалися аналогії «що таке крила в громаді, кабіна пілота...». Таким чином учасники отримали базову інформацію з чого складається рада, які функції має селищна рада, як формується бюджет громади, які функції селищного голови тощо. Це такий підхід, який дає змогу для молодшої аудиторії зрозуміти речі, які на перший погляд здаються складними та нудними. Але якщо ти хочеш брати участь у житті громади – вони тобі потрібні, хоча б для базового орієнтування в питаннях життя громади.

Інший приклад також з Тернопільської області, молодіжна рада в місті Теребовля зробила для дітей молодших класів костюмовану виставу, в якій показувала як формується бюджет громади. Вони написали сценарій, вигадали відповідних персонажів і на прикладі вистави показували звідки беруться гроші в громаді, як ці гроші витрачаються, куди йдуть податки тощо. Для дітей це доступна форма викладу матеріалу і такі терміни вже не будуть для них чужими.

Є дуже багато прикладів, коли місцева чи селищна рада формально має на сайтах розділи для подання електронних петицій. Але ці петиції ніхто не подає і тут треба думати чому так. Можливо люди не знають, що є така можливість, чи навпаки знають, але не довіряють, чи вони не вірять, що подача електронної петиції може щось змінити.

Або виникає і така ситуація – в громаді впроваджується бюджет участі, на який мешканці громади не подають проекти, незважаючи навіть на те, що є гроші на їх реалізацію. Це може бути з кількох причин, перша – люди не знають, що це таке і як це робити, відповідно для цього потрібно проводити певні інформаційні кампанії. Тут є поле для співпраці між місцевою радою і громадськими організаціями, які є в цій громаді. Об'єднавшись вони б могли робити хороші інформаційні кампанії, які б доходили до потенційних учасників конкурсу і демонстрували переваги такого інструменту громадської участі.

Друга причина – формування довіри. Якщо є гроші на громадський бюджет, прийнято рішення сесії про виділення грошей підтримку проектів, то це означає, що на наступний рік після голосування їх потрібно підтримати і вони мають бути реалізовані. Жителі громади мають побачити цей результат. Так буде будуватися довіра.

Із шести інструментів громадської участі, який є найбільш ефективним?

Тут треба дивитися на умови, які є в кожній конкретній громаді. Тобто якщо мова йде про очевидні речі і те, що можна потім в результаті побачити і помацати – це громадський бюджет. Це реальна можливість для кожного жителя громади реалізувати свою ідею, зібрати односторонню підтримку, змобілізувати людей для підтримки свого проекту. Потім всі мешканці громади зможуть побачити – ось воно насправді зроблено. Це формує довіру.

Важливі інструменти, які будують довіру між місцевою владою і жителями громади – публічні звіти голови, громадські слухання, громадські експертизи.

Але є, наприклад, такі речі, яких немає в переліку інструментів участі, але які насправді дуже добре працюють на налагодження конструктивної комунікації. Це різного роду інтеграційні заходи, де місцева влада якось неординарно показує як вона працює, показує структуру органів влади. Зараз, коли створилося багато нових ОТГ, для яких все це є новим, – важливо спілкуватися на рівних, налагодити горизонтальну комунікацію. Тобто це коли люди неформально можуть поставити запитання голові, або його заступникам, коли подібний інтеграційний захід відбувається не в стінах селищної ради, а в парку, бібліотеці. Такі зустрічі дуже добре працюють на побудову довіри, на налагодження комунікації, отримання зворотного зв'язку. Наприклад, «кава з головою», колективне висадження дерев із керівництвом громади, депутатами і жителями громади тощо.

*Спілкувалася
Анастасія Шевченко,
асистент проектів ІСКМ*

«ЧЕМОДАН БЕЗ РУЧКИ»

Або від чого залежить
ефективність інструментів
громадської участі

Андрій Круп'як

Громадська організація
"Товариство Лева"

Не всі інструменти громадської участі можна нормально використовувати в Україні, у зв'язку з тим, що більшість з них нормується законом України про місцеве самоврядування. Про них прописано дуже загальні речі, натомість вказано, що порядок реалізації інструментів, наприклад, як громадські слухання, місцева ініціатива, загальні збори громадян за місцем проживання нормуються або статутом територіальної громади, або окремим документом, який має бути прийнятим.

Відповідно, ці нормативно правові документи повинні бути прийняті місцевою владою і наскільки ця влада пропише легкий, чи складний алгоритм – від того буде залежати чи зможе громада нормально користуватися інструментами, чи ні.

Наприклад, якщо по якомусь інструменту потрібно зібрати підписи громадян заради підтримки тієї чи іншої ініціативи, де відсоток цієї підтримки залежить від кількості громадян, які проживають у цьому населеному пункті. Підтримка має йти від 10% громадян, так у Львові умовно цей відсоток становитиме близько 70 000 громадян, відповідно, це дуже складно технічно зробити.

Інструменти, які використовується більш-менш ефективно – це громадський бюджет або бюджет участі, а також електронні петиції, які з'явилися відносно недавно в Україні в порівнянні з іншими інструментами. Є такий інструмент як місцевий референдум, про який згадується у Законі про місцеве самоврядування, але не має закону, який нормував би його використання, відповідно, він формально є але ним неможливо скористатися.

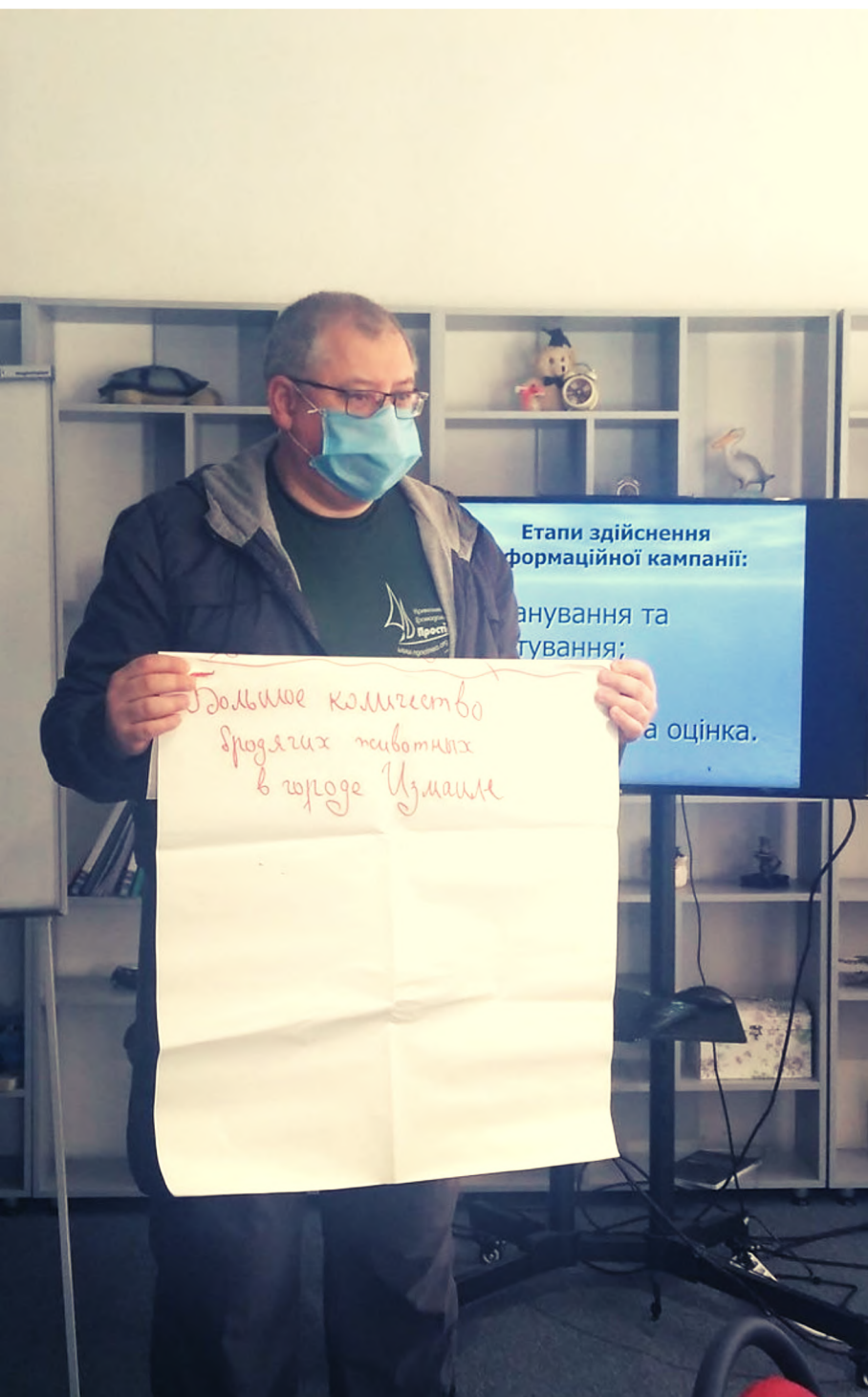
Інструменти це такий «чемодан без ручки» – який ніби є, але з іншої сторони ним складно користуватися. Це дуже сильно залежить від конкретної громади – як у неї прописаний статут, окремі положення про громадські слухання чи про місцеву ініціативу.

Якщо депутати створили нормальний документ, то він може бути дієвим, якщо він надто складний або процедура погано прописана, тоді, звичайно, ним складно користуватися.

У порівнянні провести загальні збори в невеликому селі набагато простіше, ніж провести їх у великому місті чи обласному центрі. На місцевому рівні у малих громадах люди один одного краще знають і влада більше зважає на думку громадян через родинні або дружні зв'язки, ніж у великих містах.

Гіпотетично, на рівні малих громад інструменти працюють краще, але все залежить від того, як прописані нормативно правові документи щодо того чи іншого інструменту.

Гіпотетично, на рівні малих громад інструменти працюють краще...

МЕХАНІЗМИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ – ЧОМУ ВОНИ НЕ ПРАЦЮЮТЬ

Олексій Літвінов

Експерт з питань
громадської експертизи та
моніторингу діяльності
органів місцевого
самоврядування

Механізми громадської участі діють, коли громадяни максимально вмотивовані і зацікавлені у вирішенні конкретної проблеми. Добре, коли механізми є, але насправді ефективність їх мало залежить від органів влади, оскільки вони не зацікавлені в їх просуванні. Звичайно, в громадах, де механізми працюють, там є успіхи. Це двосторонній рух – потрібно, щоб було бажання в органу влади і зацікавленість з боку громадськості.

Громадські ради

Громадські ради є найменш ефективним механізмом громадської участі. Головна проблема громадських рад, на мій погляд, полягає в тому, що вони, у більшості випадках, формуються із схвалених органом влади людей, тобто ті люди, які не можуть критикувати або впливати на політику. Будь-який органі не зацікавлений створювати своїми руками проблемну організацію. Наприклад, в м. Дніпрі громадська рада скликана для того, щоб бути «одобрянцем» для ініціатив влади.

Громадська рада може показувати результат у випадку, коли вона повністю діє в фарватері органу влади. Якщо органу влади потрібно щось проштовхнути, то там у неї буде успіх. Це як спільник, який може схвалювати або підігравати. Але там, де потрібно захистити людей і конфліктувати з органом влади – ці пропозиції складаються у «сундучок» і направляються, куди потрібно. Як тільки ми йдемо в конфліктну ситуацію, де не поділяються бажання і думка органу влади, на тому все припиняється. Дана ситуація виникає завжди, коли питання стосується інтересів людей, тому що люди хочуть щось вирішити і тому виникає конфлікт. Існує така ситуація, коли в багатьох містах створювалися альтернативні громадські ради. Тобто обирали одну громадську раду, якщо люди помітили, що до її складу увійшли «прикормлені» кишенькові організації, – одразу створюється альтернативна незалежна громадська рада.

Де громадські ради працюють – там, де налагоджена співпраця, де можуть бути професіонали із громадського сектору і органи влади готові до них прислухатися. Це може бути не тільки громадська рада, а й експертна група, проведення круглих столів, в яких місцева влада зацікавлена. Якраз в умовах децентралізації це працює в ОТГ, які менше розбалувані і мають невелику кількість активістів. І в першу чергу, орган влади дійсно зацікавлений створити щось корисне, оскільки всі вони живуть на цій території. Хороший приклад, коли орган влади запитує. На жаль, є випадки, коли представники громадськості не завжди можуть надавати адекватно свої пропозиції. Коли відбуваються вибори в громадську раду, приходять люди, які займаються регуляторною чи молодіжною політикою. Потрапивши до громадської ради вони продовжують опікуватися своїми питаннями, дуже складно перелаштуватися і сказати «тепер я буду займатися виключно третім сектором». Вони мають віддзеркалювати іншу мету і працювати над суспільними питаннями, створювати інструменти, якими будуть користуватися всі.

Органи місцевого самоврядування мають перевагу в тому, що вони зацікавлені, але зараз дуже мало фахових людей, які можуть надавати консультації, пропозиції, що варті уваги і можуть впливати на зміни.

Громадський бюджет

Це унікальний механізм, який працює у всьому світі. Громадський бюджет це спрощене подання бюджетної інформації. Сприяє тому, щоб у людей сформувалися базові знання і поняття – «як формується місцевий бюджет, як я на нього можу вплинути, як його можна підвищити, які землі не приносять на територію кошти, скільки коштують послуги комунальних підприємств тощо». Маючи загальне розуміння, люди починають цікавитися, оскільки талмуди у вигляді бюджету ніхто не читає.

Бюджет участі

Попередньо стверджувалося, що це гарний інструмент, який дозволяє подолати корупцію. Але насправді це не так, це лише більш демократичний перерозподіл коштів, який взагалі не впливає на корупцію. Закупівля все одно здійснюється органом влади і він як був за корупційними механізмами, так і проводиться. Єдине це тепер прикривається фразами типу «це ж люди проголосували, вони хотіли ці лавочки...». Все рівно все закуповує орган влади за своїми схемами і на подолання корупції це не впливає. Певним чином це підштовхує громадян до участі і прояву активності, але лише на етапі голосування.

Громадські слухання

Коли слухання проводяться у вигляді презентації з боку представників влади – результату не буде. Це має відбуватися інакше. Необхідно завчасно розмістити інформацію, обговорювати її, показати її ключові аспекти, а потім вже переходити до обговорення, а не просто до презентації. На жаль, у більшості ОТГ так і відбувається у форматі презентації від керівництва громади.

Обговорення, які відбуваються в електронному вигляді є найбільш проблемними. Всі консультації проводяться за форматом – розмістили якийсь проєкт, час вийшов, люди не надали свої пропозиції і на цьому все. Чому? – людей треба готувати і підтримувати дискусію через місцеві ЗМІ. Людей треба занурити в цю проблему. Влада має пояснювати громадянам, що вона від них хоче і які є альтернативи.

Електронні петиції

Багато людей втратили віру в електронні петиції, оскільки дуже часто вони відхиляються. Перед людиною стоїть вибір – чи подавати петицію, чи на пряму звернутися і спробувати вирішити певне питання через депутата й не чекати три місяці, поки набереться необхідна кількість підписів. Люди, які знають як працює система органів місцевого самоврядування використовують те, що знають, не звертаючись до петицій. Для загалу це цікаво, але мало ефективно.

Для вирішення важливих питань на місцевому рівні громадяни мають бути підготовленими, оперувати достатнім обсягом інформації для прийняття зваженого рішення. Має бути розвинена інформаційна складова в громаді. Люди мають бути контролерами дій влади, якості прийнятих рішень, діяльності депутатів.

Використання механізмів громадської участі це двосторонній рух – потрібно, щоб було бажання в органі влади і зацікавленість з боку громадськості.

ГРОМАДСЬКІ РАДИ НА КІРОВОГРАДЩИНІ

Експертна думка

Тігран Хачатрян |

Марія Лебідь |

ОНОВЛЕНА ГРОМАДСЬКА РАДА З НОВИМ БАЧЕННЯМ РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ

Тігран Хачатрян
голова громадської ради
при Кіровоградській
обласній адміністрації
(2019–2020)

Громадські ради при облдержадміністраціях та при міських радах є ефективними. Якщо не буде контролю зі сторони громадськості, то керівництво області, міста будуть працювати в пів сили і не завжди виконувати свої функції.

Громадська рада при Кіровоградській облдержадміністрації стала ефективною, коли ми скоротили і омолодили на 70% кількість її членів, так як раніше було 135 осіб, а на сьогодні 35 осіб. У нас структурована система, як міні держава, у якій ми розподілили функціональні обов'язки по 5 комісіям, які працюють в різних напрямках: 1 комісія займається питаннями житлово-комунальними і земельними відносинами; 2 комісія займається питаннями освіти дорослих; 3 комісія працює в напрямку медицини та підтримки учасників бойових дій; 4 комісія займається питаннями молоді та спорту; 5 комісія займається питаннями культури та культурним розвитком громади. Керівники цих комісій співпрацюють з громадськими організаціями, які не увійшли до громадської ради.

Основну ціль, яку я поставив перед собою і перед нашою каденцією громадської ради – об'єднання всіх громадських організацій, які знаходяться на території нашої області і за її межами. Я є одним із членів громадських рад України, у якій всі керівники при облдержадміністраціях об'єдналися в одну велику організацію для обміну досвідом, обговорення важливих питань.

У роботі громадської ради є багато плюсів та мінусів. Великий мінус полягає у тому, що іноді люди, які входять до громадської ради пропагують свої особисті інтереси чи амбіції. Роботу громадської ради можна побачити тоді, коли ми об'єднуємося навколо єдиної проблеми людей.

Наприклад, є такі моменти, коли на громадських зібраннях піднімається питання щодо високих тарифів на комунальні послуги, ми його аргументуємо і професійно доносимо керівництву області, або прем'єр міністру чи президенту. Ми не просто пишемо звернення, спочатку ми здійснюємо аудит, долучаємо сторонніх спеціалістів, які можуть надати аргументовані розрахунки тарифів аби ми на рівних розмовляли з постачальником цих послуг. Ми змінили сам підхід, який характеризується більшим присвяченням часу на дослідження того чи іншого питання задля досягнення якісного результату. На жаль, ми як дорадчий орган не можемо приймати рішення щодо долі звернень, натомість ми їх протоколюємо і звертаємося до влади з пропозиціями вирішення.

За результатами запланованої роботи, яку ми провели протягом цього року і нашої каденції спостерігаємо позитивну динаміку у виконанні поставлених задач і звернень. Із наших 80 звернень до президента і Кабінету міністрів України майже 3 результативних. Одне з них велике за змістом і охоплює напрям медицини, що допомогло нашому воєнному госпіталю.

Програма діяльності нашої громадської ради на цей рік складається з 10 пунктів, де на сьогодні виконано 7 пунктів, зокрема:

- Створення правильного механізму роботи та співпраці всіх громадських організацій області;
- Створення єдиного центру, де буде працювати громадська рада і, відповідно, ми отримали місце на безоплатній основі від облдержадміністрації для проведення всіх зібрань;
- Проведення тренінгів у районах з саморозвитку, роботи громадських організацій та об'єднання молоді;
- Напрямок спорту, де нам вдалося об'єднати спортсменів різних напрямків і підтримати агітацію активного способу життя малозабезпечених людей на безоплатній основі, а також відкрити три безкоштовні спортивні секції для дітей у різних районах міста. Тренерами виступають наші тренери та спортсмени, які входять до громадської ради.
- Також в Олександрівському, Бобринецькому та Петровському районах вже також відкриті подібні секції, де ми збираємо важких дітей. Єдине питання, яке потребує вирішення – допомога в забезпеченні приміщень для тренерів. Зі своєї сторони ми забезпечимо транспорт для тренерів в районні центри для проведення занять;
- Ми взяли участь у написанні антикризового плану на 100 днів в часи карантину. Це дало змогу досягти взаємної співпраці громадської ради, обласної влади та обласного управління з питань медицини. Основна задача полягає у забезпеченні медичного персоналу доставкою на роботу, їх безпеки, а також агітація серед населення дотримання карантинних умов.
- Допомога старшому поколінню, які проживають одні на території області. З допомогою волонтерської підтримки, ми змогли забезпечити мінімальний пакет допомоги, які були роздані самотнім людям похилого віку.

Ще одне наше велике досягнення полягає в тому, що ми розпочали роботу в напрямку об'єднання з районів громадських організацій, які працюватимуть в унісон з місцевим самоврядування. Не маючи важелів впливу, ці громадські організації об'єднуються навкруги громадської ради при облдержадміністрації. Якщо у нас вийде і ми доведемо це до логічного завершення – це буде потужна організація, яка буде не тільки критикувати роботу місцевої чи обласної влади, але й буде прикладом як потрібно виходити з тієї чи іншої ситуації. Ми не просто висловлюємо свою думку, ми пропонуємо шляхи вирішення проблем. Це буде правильно, якщо всі громадські організації будуть працювати у даному напрямку.

Відповідаючи викликам пандемії, за нашої ініціативи була створена група у Viber «Підвези медика», яка налічує 2000 учасників і які проявили бажання по можливості підвести медичного працівника на роботу, оскільки в умовах карантину були великі труднощі з ходом транспорту. Завдяки цій ініціативі, нам вдалося достукатися до керівництва області та міста, щоб вони долучилися до вирішення цієї ситуації. Ми відправили листи і надали шляхи вирішення як у часи карантину організаціям, що займаються транспортними перевезеннями в місті та області, долучитися до благодійності і взаємодопомоги.

Також ми зібрали інформацію по інтернет провайдерам нашої області і наразі проводимо переговори щодо забезпечення інтернетом сільської місцевості. Ми донесли важливість наявності інтернету в умовах карантину до інтернет провайдерів та операторів.

У наступному році, починаючи з березня ми плануємо провести «Громадський аудит великого будівництва на теренах нашої області» у напрямку будівництва доріг і будівництва цілому в області, які проходили під гаслом «Велике будівництво». Ми хочемо проаналізувати хід проведення робіт з метою визначення цільового використання коштів. На сьогодні ми проаналізували проекти будівництва доріг, які були виставлені на тендерні закупівлі і знайшли інші можливі шляхи їх реалізації, наприклад, залучення інвесторів.

На сьогодні робота громадських рад приносить користь і є містком взаємовідносин в громаді. В порівнянні з минулим роком, збільшилася кількість звернень громадян у три-чотири рази. Люди почали більше нам довіряти, писати та спілкуватися, оскільки більшість їх звернень мають позитивні відповіді і результат.

ГРОМАДСЬКІ РАДИ 2005–2010 рр.

Марія Лебідь
голова громадської ради
при Кіровоградській
обласній адміністрації
(2008–2010)

Громадські ради – це, на мою думку, дуже хороший інструмент для активності громад, але тільки у випадку, якщо туди йдуть люди, які справді хочуть і можуть щось змінити у своєму селі, місті чи в Україні.

Згадую, як у 2005 році з'явилися перші громадські ради на Кіровоградщині. З 2005 по 2006 рр. головою громадської ради був заступник голови облдержадміністрації Вадим Черниш. Мене у раді обрали його заступником, але я фактично виконувала функції голови, оскільки Вадим Черниш займався насамперед господарськими питаннями в облдержадміністрації і йому не вистачало часу ще й на громадську діяльність. Вже з 2008 по 2010 рр. я була головою громадської ради.

У нас тоді ще не було досвіду, як зробити максимально ефективною роботу ради. Тому вдалося змінити дуже мало. І я дуже шкодую, що наша перша громадська рада була малоефективна. Членами громадської ради тоді хотіли бути усі громадські об'єднання, у тому числі і такі організації, за якими ще не було ні людей, ні ідей, ні реальних проектів. Колектив громадської ради налічував 37 членів і якщо на засідання не приходили більше половини, то ми просто не могли приймати важливі рішення. А так бувало дуже часто.

Чому я вважаю, що громадська рада була малоефективна – там було дуже мало людей, які приходили не поговорити, випустити пар, як кажуть, і розійтися, а запропонувати рішення і довести проект до фінішу. У декого, на мою думку, чесно кажучи і не було особливого бажання щось змінювати. Існуючи як громадська організація лише на папері, вони, по суті, бажали лише одного – заявити про себе для того, щоб випросити у влади офіс у центрі міста для і фінансування, багато хто з членів прагнув просто бути як їм здавалося, ближчим до влади для того.

Звичайно ж, були серед членів громадської ради декілька активних, дієвих людей, які потім пішли далі працювати в громадський сектор і стали успішними та пізнаваними, впливовими та авторитетними.

Про комунікацію із владою.– На ті ідеї і проекти, які ми обговорювали, приймали рішення, влада дуже часто, як не дивно, відповідала дуже мляво або взагалі не давала відповіді протягом 2-3 місяців. Ми тоді ще не зуміли стати конструктивними і активними настільки, щоби стати впливовою силою, з думкою якої б влада обов'язково рахувалася. Сьогодні ситуація змінилася і слава богу.

Сьогодні, аналізуючи ситуацію, розумію, що та рада не дуже могла впливати на рішення влади саме з вини самих членів ради. Тому що відкривають двері тому, хто стукає. Тому від ініціативності та активності саме членів громадської ради залежить її авторитет, ефективність та впливовість. Тому ще раз наголошую– туди мають іти за покликом душі, пасіонарії, яких сьогодні у суспільстві, на щастя, як на мене, не бракує.

Наприклад, якщо порівняти із нинішнім складом міської чи обласної громадської ради , то її склад якісно дуже змінився, оскільки до неї приєдналися волонтери, учасники АТО, представники справді авторитетного громадського сектору. Там є активні люди, які не дадуть прогулювати тим, хто не приходить за засідання ради.

Серед нас є багато людей, які претендують на активну роль у цьому суспільстві, але чи є вони такими – інше питання. До громадської ради треба йти знаючи, що ти хочеш змінити та на що впливати.

Сьогодні влада більше повертається у бік громадськості. Якщо є якесь дуже сумнівне питання для суспільства і громадськість хоче обговорити його, надати свої ідеї та пропозиції – влада не може не прислухатися. Зараз активним інформатором стали соціальні мережі, якщо влада щось ігнорує або не підтримує, – про це будуть знати всі.

На сьогодні соціальні мережі це окремий громадський сектор, вони взяли на себе левову частину важливої комунікації між громадою і владою. Ти можеш не бути членом громадської ради, але твій голос почують і якщо приєднуються одностудці – ти зможеш впливати на зміни в своїй громаді. У громадських рад з'явилися серйозні конкуренти, та й саме суспільство нині набагато активніше реагує на виклики, тому сподіваюся, що вплив громадських рад лише зростатиме.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНІ ЗРУШЕННЯ

Експертна думка

Ірина Чемерис |

Віталій Останній |

Л. Довган, А. Круп'як, О. Літвінов |

РОБОТА З ГРОМАДСЬКІСТЮ: досвід Приютівської ОТГ

Ірина Чемерис

Заступник селищного
голови в Приютівській
об'єднаній територіальній
громаді

- Як ви співпрацюєте з громадськістю?

Коли створилася громада, ми зрозуміли, що доведеться приймати багато рішень, в т.ч. і не дуже популярних, тому без комунікацій з громадянами – безпосередніми учасниками цього процесу, обійтися дуже важко. На жаль, люди звикли, що рішення приймають за них, і тому відповідають за наслідки теж не вони. Тому для нас очевидним стало залучення громадян до співпраці, а отже і прямої причетності до того, що відбувається в громаді.

Для цього ми використали декілька інструментів: створили сайт громади та сторінку громади в соціальних мережах, де можна ставити питання і отримувати відповіді, електронні звернення до посадовця, почали залучати громадськість до обговорення важливих питань: стратегії розвитку громади чи освіти, проведення важливих заходів. Для цього проводили збори, зустрічі, тренінги. Стали випускати раз на місяць власний інформаційний бюлетень. Також з цього року започаткували програму соціальних ініціатив з бюджетом у 200 тис. грн., завдяки якій кожен мав можливість зреалізувати свої ідеї у формі проєктів.

- На скільки ми знаємо, у Приютівській ОТГ є молодіжна рада, яка реалізує багато ініціатив. Чи допомагає їй діяльність влади?

Так, звичайно, допомагає. Ми всі є учасниками процесу створення нашої громади і активність молоді якраз і є тим індикатором, що їм цікаво. Робота нашої молодіжки більш направлена на збереження екології, тому ми дуже їй вдячні за ініціалізацію заходів по прибиранню територій, збереженню довкілля.

Наприклад, член молодіжної ради Аня Данилова була одним із переможців конкурсу соціальних проєктів, багато раз члени молодіжної ради приймали участь у заходах селищної ради і як глядачі, і як волонтери, за що ми їм теж дуже вдячні.

-Як влада підтримує молодь?

Спеціальних програм підтримки молоді у нас поки що не має, але є інші, в яких активними учасниками виступають мешканці громади від 14 до 35 років. Наприклад, це освітянська програма, згідно якої обдарованим учням старших класів щомісячно виплачується стипендія селищної ради.

- «Конкурс соціальних проєктів» – на яких засадах ви підтримуєте громадськість? На вирішення яких проблем направлені проєкти та які є в пріоритеті?

«Програма підтримки ініціатив жителів Приютівської ОТГ» була направлена на активізацію та залучення громадян до визначення пріоритетних напрямків розвитку та вирішення проблем населених пунктів громади. Для реалізації проєктів передбачалося з місцевого бюджету 200 тис. грн, а один проєкт не більше 100 тис. грн.

До конкурсної комісії надійшло 22 заявки. Самими активними виявилися жителі сіл Протопопівки та Войнівки. В результаті перемогли 5 проєктів. Пріоритетом були проєкти, які мали продовження в часі та беніфіціарами яких була велика група населення.

Основна кількість проєктів була подана від працівників закладів культури, тому і тематика очевидна – на розвиток відповідної галузі. Наприклад, створення лялькового театру, кінозал під відкритим небом, придбання синтезатора для гуртка вокального співу. Крім того, були підтримані проєкти по облаштуванню зони відпочинку біля річки та облаштування спортивного майданчику.

- Які з інструментів громадської участі є найбільш ефективними у вашій громаді?

Думаю, що найбільш вдалим залишається громадські обговорення. Це хоч і не новий інструмент, але принцип «очі в очі» діє безвідмовно. Ми пройшли багато обговорень і хоча на деяких було зовсім не легко, проте консенсусу досягти вдалося. І це та практика, коли живе спілкування додає в розвитку обом сторонам. Наприклад, ми проводили громадські обговорення щодо Стратегії розвитку громади. Від населення надходило багато пропозицій і зауважень. По деяких населених пунктах відбувалися бурхливі обговорення, але як наслідок – частина пропозицій була врахована, частину змінено, тому при затвердженні на сесії, Стратегія пройшла «на ура»!

*Спілкувалася
Анастасія Шевченко,
асистент проєктів ІСКМ*

КОМУНІКАЦІЯ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Віталій Останній

начальник управління
комунікацій з громадськістю
Кіровоградської
облдержадміністрації

Усі питання, які стосувалися децентралізації і які піднімалися в обласній державній адміністрації обов'язково проходили громадську експертизу та громадське обговорення. Безпосередньо на засідання громадської ради при облдержадміністрації виносилися питання стосовно адміністративно-територіальної реформи.

Громадськість завжди залучається до обговорення тих чи інших процесів. Наша задача, Управління комунікацій з громадськістю облдержадміністрації, полягає у тому, щоб налагодити участь громадськості у прийнятті рішень. Якщо говорити, наприклад, про створення перспективного плану розвитку території Кіровоградської області, – його обговорення відбувалося за участі представників громадської ради та територій громад.

У зв'язку з ліквідацією районних державних адміністрацій ми сьогодні, на жаль, втратили велику частину спеціалістів, які працювали у сферах розвитку громадянського суспільства, комунікації з громадськістю та інформаційної діяльності. То що було скорочення в районних державних адміністраціях і, зрозуміло, що це одні із перших підрозділів, які попадали під це скорочення. Тому сьогодні ми маємо таку ситуацію, коли один спеціаліст виконує функції декількох посад, наприклад, займається організаційними питаннями, веде сайт тощо.

Певною мірою відбувся перерозподіл функцій між рівнями організації, тобто на обласний рівень передано питання, які пов'язані з діяльністю релігійних організацій, відповідно, райони вже не мають такої функції. Релігійні організації – це велика складова організацій громадянського суспільства.

Ми отримали від Кабінету міністрів України проекти типової структури нових районних державних адміністрацій та їх представництв, де вона ліквідувалася.

І бачимо, що в структурі районної державної адміністрації нового району, і в представництвах, які будуть працювати на місцях, – кабмін прописує окремий підрозділ з питань комунікації з громадськістю та інформаційної діяльності. Все ж таки на державному рівні це питання знають і розуміють його пріоритети, важливість та необхідність. Ми маємо надію, що рішення уряду, які будуть прийняті в підзаконних актах, стосуватимуться саме галузі комунікації з громадськістю.

Але існує ще одна проблема – такі підрозділи не передбачені у структурі об'єднаних територіальних громад. Зрозуміло, що ОТГ використовують подібні структури як в державних адміністраціях, мають своїх спеціалістів, які займаються комунікацією з громадськістю та інформаційною діяльністю. Проте це носить несистемний характер, кожна ОТГ по-різному вирішує це питання через відділ культури, спираючись лише на окремих спеціалістів.

Ефективно працювати в сфері розвитку громадянського суспільства не дозволяє невизначеність із інституційним забезпеченням фахівці органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Маємо надію, що ті проекти, які є – втіляться в життя і ми будемо заново цю структуру створювати і з нею працювати.

Ми намагаємося надавати можливості для навчання фахівцям в об'єднаних територіальних громадах, наприклад, з останніх пройти навчання з питань «Комунікації з громадськістю в сфері європейської інтеграції» на базі Регіонального центру підвищення кваліфікації для представників об'єднаних територіальних громад і районів. За ініціативи громадськості і за підтримки обласної влади нам вдалося створити та забезпечити діяльність нашого «Громадського офісу при обласній державній адміністрації», де щоденно громадські організації мають можливість проводити свої заходи, збиратися ініціативними групами. Приміщення громадського офісу надається абсолютно безкоштовно для проведення суспільно корисних заходів.

Також вдалим прикладом нашої роботи є створення і забезпечення діяльності Обласного центру розвитку національного центру єдиних культур «Єдина родина». Тут зосереджений сегмент громадських організацій національного спрямування, які так само за підтримки обласного бюджету мають свої офіси, місце для проведення заходів та реалізації ініціатив.

З одного боку ми підтримуємо громадські організації національних спільнот, з іншого боку вони, маючи цей ресурс, активніше працюють і залучають кошти спонсорів, міжнародної технічної допомоги та грантової підтримки на свою діяльність. У цьому ми побачили результат нашої синергії та взаємодії.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ НА ФІНІШІ

Л. Довган,
А. Круп'як,
О. Літвінов

Децентралізація на фініші – Ваша думка щодо цього, чого вдалося досягти, на що чекати попереду?

Левко Довган: Я хочу сказати про сільські та селищні громади. Якщо йде мова про більші міста – там багато речей, які відрізняють їх від сільських громад, зокрема, інший бюджет, інша кількість жителів, перед громадою стоять інші завдання. Місто однозначно попереду. Якщо говорити про малі сільські і селищні громади – перед ними зараз стоїть виклик формування спільної ідентичності. Це саме той «клей», який буде тримати їх разом. Є приклади, що багато сіл об'єдналися і при цьому десятиліттями перебували адміністративно в різних районах. Плюс до цього всього є амбіції населеного пункту, який став центром ОТГ. Відповідно є певна недовіра з боку менших сіл ОТГ. Вони дуже часто вважають, що їх обділили, що їх інтереси будуть враховуватися в останню чергу. Це виклик до новообраних голів, заступників, депутатів, виконавчих комітетів. Тому важливо працювати над формуванням спільної ідентичності. Треба шукати способи взаємодії, які б працювали на формування громади. Це є основним викликом перед новоствореними громадами.

Впровадження інструментів громадської участі та їх якісне використання може бути тією самою основою для формування спільної ідентичності, довіри між жителями ОТГ. Всі малі громади постануть, якщо вже не постали, перед викликом конкурентності. Тому що всі ці громади вже конкурують за ресурси. Процес урбанізації пришвидшується, відтік людей у великі міста помітний все більше і більше. Тому стоїть питання, що громаді запропонувати людям, щоб вони в ній залишилися. На мою думку, буде йти змагання за людей, які би залишилися в громаді і плюс потенційно людей, які б захотіли з якихось мотивів переїхати в цю громаду. Це ключовий виклик – зберегти людські ресурси і примножити їх.

Якщо буде якісний людський капітал, то відповідно з'являться й інші ресурси – культурні, інформаційні, фінансові тощо. Якщо нові громади це усвідомлять, якщо вони будуть ефективно, якісно працювати над збереженням та примноженням людського потенціалу громади, формуванням спільної ідентичності – вони мають шанс на успіх. Сподіватися тільки на земельні ресурси – це недалекоглядна стратегія.

Андрій Круп'як: З формальної точки зору децентралізація підходить до свого логічного завершення, але вона дуже відрізняється в різних населених пунктах, тому що хтось почав цей процес три-чотири роки назад, а хтось тільки недавно. Відповідно, ті громади, які вже відчувають себе дуже добре, вони вже освоїлися, вони розуміють, що якість їх життя залежить виключно від них. Дехто ще не освоївся і складно уявляє як далі жити. Громади, які найперші об'єдналися, отримали додаткові можливості отримати кошти від держави на різні інфраструктурні об'єкти. У тих громад, які утворилися відносно недавно – таких можливостей поки що немає. В різних містах по-різному себе відчувають, тому що в одних містах наповнення бюджету є достатньо добрим, особливо у великих містах, оскільки вони мають ресурси, щоб втілювати різноманітні зміни. Ті громади, які бідні – в них не має достатньо власних ресурсів, їм буде складно втілювати в життя ті, чи інші зміни, і, можливо, робити такі неприємні речі як закривати навчальні заклади тощо. Тому з точки зору забезпеченні ресурсами спостерігається дуже велика різниця, великі міста чи обласні центри відчувають себе набагато краще. Або якщо це невеличке містечко, у якому, наприклад, є зареєстроване підприємство, яке сплачує достатньо гарні податки. Наприклад, під Івано-Франківськом є село, де знаходиться Бурштинська тепло-електростанція, яка сплачує достатньо великі податки, відповідно місцева ОТГ їх має і доходить до такої ситуації, що вони не знають, що з ними можна зробити, тримає на банківських рахунках на кращий день. Але таких практик вже менше, бо люди хочуть вже конкретно щось робити, змінювати.

Олексій Літвінов: Я працюю з громадами з питань децентралізації з 2015 року і можу сказати наступне – ті, хто перші згодилися на об'єднання отримали дуже багато у вигляді фінансування, навчання, можливостей. Тепер реформа децентралізації втрачає свою привабливість. Особливо на це вплинуло рішення передачі на утримання ОТГ лікарень, що створило безліч фінансових проблем. Також багато послуг стали віддаленими. Тому є потреба в аналітичних структурах, таких як академія держуправління, інститут стратегічних досліджень, які практично вирішують питання ОТГ. Також важлива участь громадських організацій у житті громади, зокрема, надання певних соціальних послуг, розробку документації та проєктів тощо.

На початку в реформу ніхто не вірив, але вона спрацювала. Громади відчули, що вони мають власні гроші. Вони проводять інвентаризацію всього майна та землі, аналізують звідки йдуть кошти і куди йдуть витрати, почали піклуватися про свій малий бізнес. Це все осередки відповідальної влади на місцях, єдине, щоб громадяни це розуміли і брали участь у житті громади.

Важливо поширювати успішні приклади «коли це працює», звичайно є проблеми, але треба рівнятися на те, що є. Працює там, де люди працюють. Ніхто задарма нічого не отримав, треба діяти.

*Спілкувалася
Анастасія Шевченко,
асистент проєктів ІСКМ*

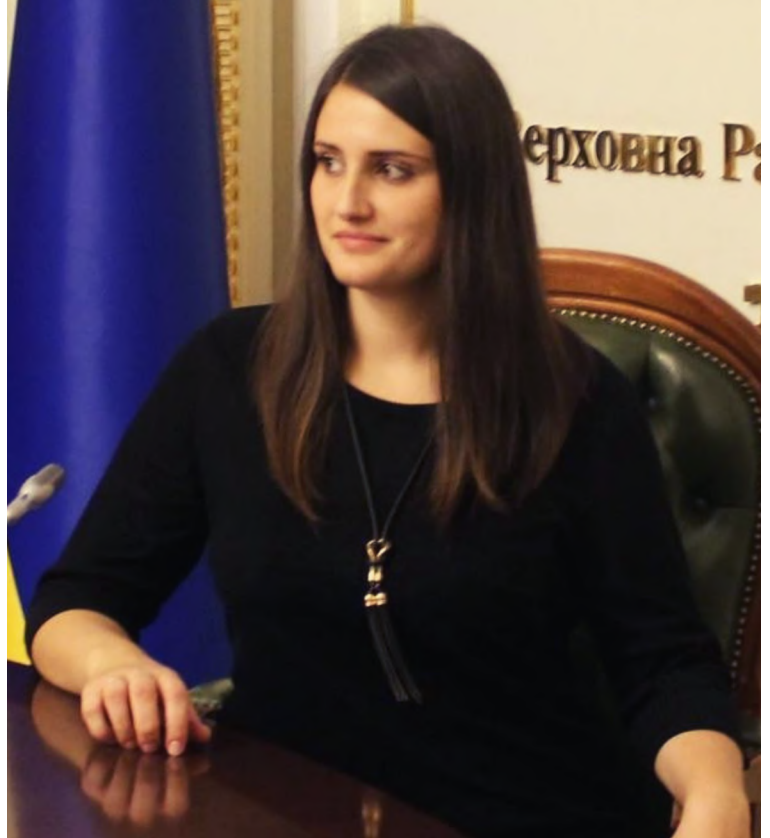
ІНСТРУМЕНТИ В ДІЇ

Практикум
Марина Матковська |
Антон Вусик |

ТОП ПОРАД ВІД ДІЄVO ЯК ПРОСУВАТИ Е-ПЕТИЦІЮ

Марина Матковська
Громадська організація
"ДієVO"

Вперше я заговорила про те, що в нашому місті незручний міський простір для молодих батьків ще три роки тому: коли прийшла із дитиною до лікарні, то зіштовхнулася із проблемою, що немає де залишити дитячий візочок. Аналогічні незручності виявились і під час відвідування дитсадка, під стінами якого постійно скупчуються коляски, які перебувають там упродовж всього дня. Я почала піднімати це питання. Оскільки полишений просто неба дитячий транспорт часто намокає від дощу або вигорає під сонцем. До того ж візочки є легкою здобиччю для зловмисників – їх можуть легко вкрасти. Під час дощу батьки залишають коляски та інші види дитячого транспорту у тамбурах і коридорах, таким чином захаращуючи проходи та аварійні виходи.

Я хотіла, щоб у громаді були створені спеціальні парковки із накриттям для дитячих візочків. До того ж значна частина працівників дитсадка приїжджає на роботу велосипедом, тому важливо було зробити парковку ще й універсальною: як для дитячих візків, так і для велосипедів. Ставши співзасновницею громадської організації молодих освітян «ДієVO», я двічі брала участь у конкурсі місцевих грантів з проектом, у якому описала суть цієї проблеми та спосіб її вирішення. Але проект не було підтримано.

Влітку в Маловисківській ОТГ з'явилась така можливість як електронні петиції: якщо зібрати 100 електронних підписів, то дане питання потрапляє на порядок денний пленарного засідання депутатів міської ради. Перша е-петиція була моя і стосувалася тієї ж теми – створення «Парковки для дитячих візочків на території дитсадка «Ромашка»» 25 липня 2020 року, але через технічні перешкоди вона не була одразу зареєстрована. У зв'язку з цим я звернулася до міської ради, повідомила про те, що петиція створена, але не опублікована і не має ніякої відповіді з модерації. Спеціаліст із міської ради зв'язався із технічною підтримкою сайту і, зрештою, моя петиція була опублікована.

Я активно інформувала громаду та поширювала петицію через соціальні мережі, місцеві газети, особисту комунікацію. Зі збором підписів виникало багато труднощів: до мене зверталось багато людей і казали, що вони не можуть зареєструватися на сайті, або зареєструвалися, але не можуть підписати петицію. Представниці громадської організації «ДієVO» створили дві відеоінструкції з порадами щодо реєстрації на сайті електронних петицій, проте, незважаючи на всі наші старання, деякі люди через технічні проблеми сервісу так і не змогли залишити свій електронний підпис. В останні дні задля забезпечення необхідної кількості підписів, я та мої колежанки з громадської організації «ДієVO» зібралися біля дитячого садка, на території якого, за змістом петиції, планувалася парковка. Всім бажаючим підписати петицію – ми пропонували допомогу у реєстрації.

Попри технічні перешкоди, електронна петиція отримала достатню кількість підписів – 106 із 100 потрібних. Петиція була розглянута на сесії міської ради і зараз вони очікують від мене детальної інформації реалізації петиції для того, щоб вони змогли створити проект рішення і втілити цю ідею в життя. Три роки я піднімаю питання вирішення цієї проблеми і от завдяки електронній петиції мені це вдалося.

Також із електронною петицією про створення парковки, я подала ще одну петицію. Знову ж таки, із-за технічних перешкод вона була опублікована значно пізніше. Суть цієї електронної петиції полягала у створенні металевої огорожі між тротуаром і дорогою по вулиці Шевченка (Мала Виска, Кіровоградська обл.). Цією вулицею ходить дуже багато дітей до школи та дитячого садка, а рух автомобілів дуже інтенсивний. Йдучи цим тротуаром, в мене постійно виникає страх за життя моєї дитини. На мою думку, там необхідний відбійник Ми, представниці ГО «ДієVO», зробили фотографії як люди йдуть з дітками цим тротуаром і створили ще одну електронну петицію. На жаль, вона не набрала необхідну кількість голосів, але я не засмучуюсь.

Коли петиції не набирають достатньої кількості підписів, щоб потрапити на розгляд сесії, вони просто подаються до місцевої ради як колективне звернення. Тому, в будь-якому разі, з яким би результатом не завершився збір підписів, про проблеми громади – влада буде проінформована.

Громадська організація «ДієVO» провела потужну інформаційну кампанію з просування своїх е-петицій. Ми здобули величезний досвід, яким готові ділитись. Одна із наступних петицій була створена її автором завдяки нашій консультативній підтримці і ми радіємо, що цей інструмент участі стає все більш популярними серед громадян.

Загалом, за три місяці існування такої можливості, було створено 5 електронних петицій, три з яких набрали 100 і більше підписів.

ТОП порад від ДієVO як просувати е-петицію

1. Доведіть актуальність

Я щоразу, коли була на роботі чи проходила мимо, фотографувала купу велосипедів і візочків під стінами дитсадка і викладала ці фото у Facebook. Пішов дощ і коляски мокнуть під дощем – виходжу роблю фото і ввечері маю нову публікацію для Facebook! Після цього почула від представниці міськради: «Марино, доки ви не озвучили цю проблему, я не знала, що вона існує!»

2. Хештег і посилання у кожній публікації

Людина може прийняти рішення підтримати петицію аж за п'ятою чи десятою вашою публікацією. Буде прикро, якщо саме під цим вирішальним постом не буде посилання і ваш потенційний підписант махне рукою «ааа, ну й ладно...». До того ж робіть публікації регулярно! З мого досвіду: якщо на тиждень про петиції забула, то й підписів за тиждень 0... А так, з кожною публікацією: по 2,3 а то й 5-7 голосів!

3. Інструкція з реєстрації

Штука потрібна, бо не всі із технікою на «ти». Нам довелось виготовити аж 2 відеоінструкції та 1 покрокову зі скріншотами. На це був запит від людей. Якщо хтось пожалівся, що не може зареєструватись – подякуйте за наполегливість, попросіть не здаватись і «проведіть за руку», доки не зареєструєтесь.

3. Використовуйте всі канали комунікації

Соціальні мережі, газети, дошки оголошень, плакати на території, про яку йде мова у петиції... Як показала наша практика, місцева газета тут малоефективна, проте про ДієVO і новий інструмент участі прочитав увесь район!

4. Інформуйте про результати

Час від часу публікуйте: скільки людей вже підписалось і скільки часу залишилось. Інколи люди розраховують на те, що й без них все складеться, але коли бачать, що так думає чи не кожен, починають активізуватись.

5. Відомі підписанти

Серед прихильників вашої петиції є депутати, телеведучі чи інші відомі особистості? Обов'язково поділіться цим!

6. Додайте гумору

Додайте кумедне фото і зробіть у тексті логічну прив'язку до петиції. Люди люблять гумор та іронію, тому така публікація збирає більше вподобань і коментарів, завдяки чому більше людей побачать такий пост у своїй стрічці новин.

7. Доброзичливі емоції

Ви можете відчувати глибоке розчарування, коли збиратимете підписи. Не бійтесь про це публічно писати: нехай люди знають, скільки зусиль ви прикладаєте! Але при цьому ретельно підбирайте слова і ніколи нікого не звинувачуйте. Ми вже засвоїли цей урок.

8. Дякуйте своїм підписантам

Всі, хто підписали або просто поширили ваш пост про петицію, заслуговують на подяку. Спочатку мені складно це давалось, бо я ж не собі у двір прошу парковку. Але коли ці голоси збираєш по краплинці, то мене переповнює вдячність і я не соромлюсь про це говорити. Я радію і людям теж приємно! Особливо, оцініть старання тих, хто мав технічні проблеми при реєстрації, але все одно не здались!

9. Рекламуйте новий інструмент участі

Закликайте людей голосувати не тільки за вашу петицію, а рекламуйте загалом і можливість створити власну! Хтось жаліється в коментарях на «диряву» дорогу чи погану воду? Розкажіть, як на це вплинути за допомогою петиції. За це ви отримаєте + до своєї карми і, можливо, ще й суперську дорогу і якісну воду у майбутньому.

10. Збирайте добровільні підписи

Ніхто не сумнівається, якщо автор/ка петиції активізує всіх своїх рідних, кумів, друзів і колег, то досить швидко зможе набрати 100 підписів... Але давайте залишимо людям, можливість відчувати особисту причетність до вирішення озвученої в петиції проблеми! Це буде важко і довго, але це більш дієво розвиває громадянське суспільство. Не здавайтесь!

ЩО ДІЙСНО ПРАЦЮЄ - ТАК ЦЕ ЗАПИТ

Антон Вусик
Громадська організація
"Квітка душі"

Використання механізмів громадської участі у нашій громаді здійснюється по-різному. Наша громадська організація «Квітка душі» намагається активно вводити такий механізм як консультації з громадськістю. Наприклад, весною було оприлюднено інформацію про намір проводити капітальний ремонт об'єктів благоустрою по вул. Центральна (в районі будівель за № 44, 44-А та 46) та по вул. Набережна (від буд. 50 до буд. 62) як ми розуміємо парк за будинком культури й міською радою та дорога до підвісного містка в м. Підгородне Дніпропетровської області.

Жителі громади в онлайн просторі активно почали висловили прохання про те, щоб громадськість була обов'язково залучена до розробки проекту та проведення консультацій з громадськістю з питання капітального ремонт об'єктів благоустрою.

Наша громадська організація «Квітка Душі» 22 квітня 2020р., подала звернення до Підгородненської міської ради, так як ми вважаємо, що жителі законно мають право бути залучені та вносити свої пропозиції до подібних проектів, оскільки вони є платниками податків, з яких складаються бюджети.

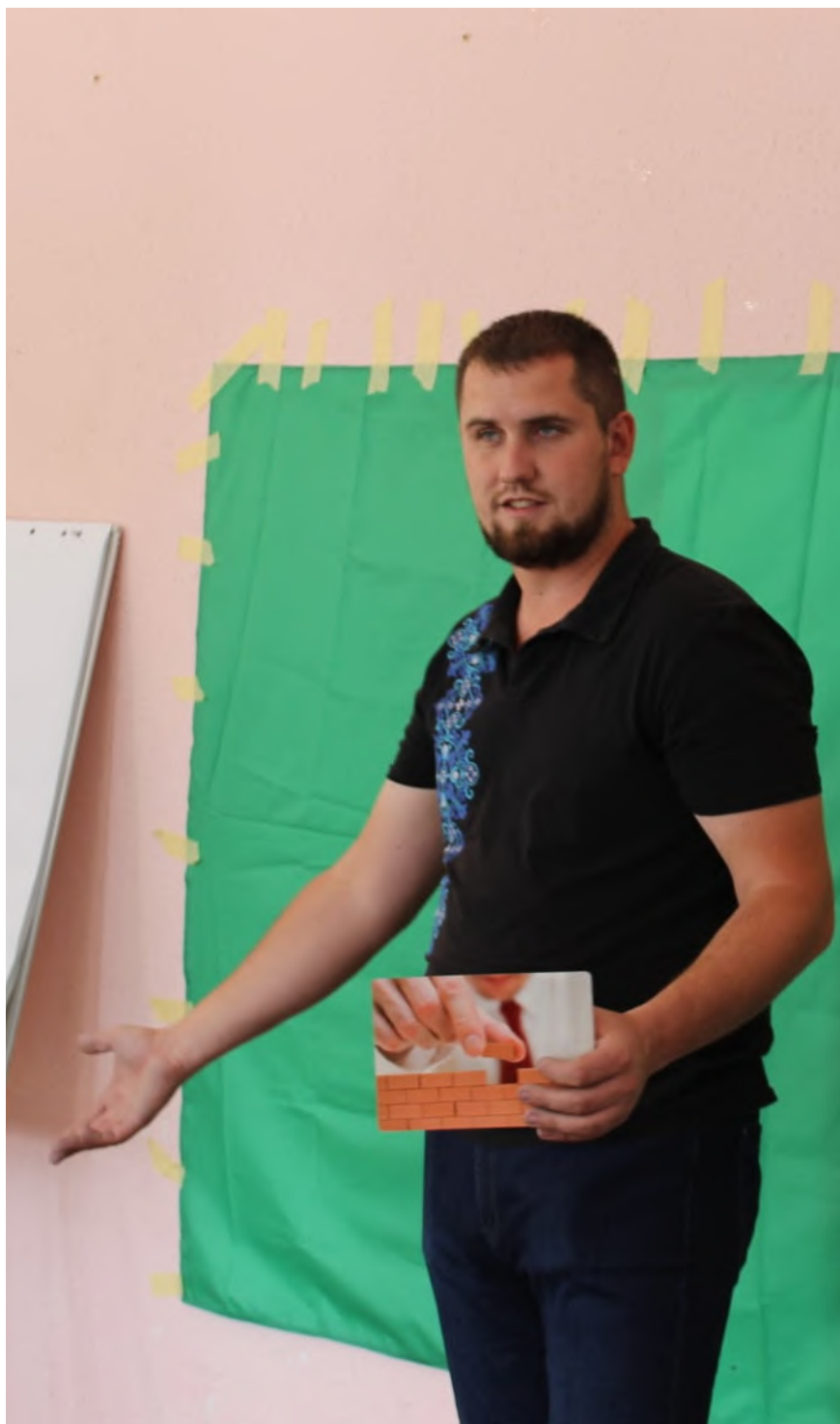
До подання аналогічного запиту також долучилися інші громадські об'єднання, зокрема, ГО «Дивна Україна», ГО «Аналітичний центр Підгородного», ГО «ВК «Іскра», ГО «Солянка». Окрім звернень до місцевої ради, також ми писали й до обласної ради.

Врешті-решт, були проведені консультації з громадськістю, онлайн обговорення, але вже після того, як проект був затверджений, та оприлюднений як факт перед громадянами. Голос громадськості та пильний контроль за подальшою реалізацію проекту не дав змогу владі завести карманих підрядчиків. Тому проект так і не було реалізовано.

Як інструмент консультації з громадськості ми використовували в обговоренні питання щодо транспортного сполучення, адже ним переймаються на обласному рівні. Коли відбулася зміна напрямків транспорту і подорожчання вартості за проїзд, ми провели консультації з громадськістю і передали результати нашого обговорення до обласної ради.

Використання інших громадських інструментів разом з громадськими обговореннями та поданням запитів, підвищують варив на відповідальність чиновників та залучення громадян. Бувало таке, що за день до місцевої ради надходить 80 запитів, але це не є якісним показником. Бо добре, коли є інформація, але її всю потрібно опрацьовувати і знаходити конкретні факти, де є недоліки.

Жителі законно мають право бути залучені та вносити свої пропозиції до проєктів, оскільки вони є платниками податків, з яких складаються бюджети.

ПРО ІНСТИТУТ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ІСКМ

Інститут соціокультурного менеджменту (ІСКМ) – є неполітичною, некомерційною, нерелігійною, недержавною громадською організацією, яка виникла в 2000 році, а в 2001 році була офіційно зареєстрована.

ІСКМ реалізує соціокультурні проекти, навчає громадських активістів, проводить дослідження, розробляє і видає навчально-методичні посібники, інформаційні бюлетені та інші посібники, що висвітлюють особливості реалізації громадської діяльності, активізації громад, трансформації закладів культури в центри місцевої активності.

Свою **місію** ІСКМ вбачає у сприянні демократичній трансформації українського суспільства шляхом підтримки розвитку місцевих громад, незалежного інформаційного простору та інтеграційних процесів на локальному рівні.

Основними напрямками діяльності ІСКМ:

- освітній;
- інформаційний;
- дослідницький.

Основні тематичні пріоритети ІСКМ:

- розвиток громад;
- трансформація закладів культури в Центри місцевої активності;
- розвиток демократичних процесів;
- сприяння євроатлантичній інтеграції України.

Основні форми роботи ІСКМ:

- проведення освітніх заходів (семінарів, тренінгів, конференцій);
- розробка навчально-методичних посібників; проведення досліджень, адвокасі кампаній;
- інформування цільової аудиторії (тематичні Інтернет сторінки, бюлетені, пресконференції);
- адміністрування грантових програм.

Керуючі принципи:

- головна мета – розвиток громад;
- під розвитком громад ми бачимо розвиток людей;
- індикатором виміру розвитку людей є рівень соціального капіталу;
- рівень соціального капіталу – це рівень довіри між людьми;
- наш шлях – підтримка місцевих ініціатив через Центри місцевої активності;
- технологія – соціальна анімація;
- для того, щоб соціальна анімація ввійшла в життя громад, ми навчаємо громадських активістів.

ІСКМ успішно реалізував/реалізовує 30 соціальних проєктів. Діяльність ІСКМ підтримується або підтримувалась: Фондом Євразія (USAID), ICAP «Єднання», Фундацією прав людини (Посольство Швейцарії), Міжнародним Фондом «Відродження», Фондом ім. Стефана Баторія (Фундація Форда), Міністерством закордонних справ України, Міністерством культури України, Міністерством екології та природних ресурсів України, Комітетом виборців України (Міністерство закордонних справ Данії), Фондом Східної Європи (USAID), Pact в Україні (USAID), NATO, Фондом ім. Ч. С. Мотта, ІЕД (Європейським Союзом), Фондом сприяння демократії Посольства США в Україні, Фондом Конрада Аденауера, Black Sea Trust for Regional Cooperation, а також благодійними пожертвами громадян та бізнесу.

За ініціативи ІСКМ створено неформальну коаліцію організацій та громадських активістів – «Мережа соціальних аніматорів», що займаються розвитком територіальних громад, використовуючи метод соціальної анімації та потенціал закладів культури, що працюють як Центри місцевої активності.

ІСКМ має велику навчально-методичну базу, розробляє та проводить власні тренінги, проводить дослідження, розробляє та видає власні – посібники, інформаційний бюлетень «НДО-Інформ», матеріали конференції та круглих столів. Видання ІСКМ користуються великим попитом у науковій та громадській сферах, свідченням чого є високий індекс цитування у Google Академії – 198 посилань.

ВИДАННЯ ЗА ПРОЄКТОМ

Бюлетень “НДО-Інформ” №2(59)

Новий погляд на децентралізацію в різних куточках нашої країни. Адже, децентралізація на фініші і саме цій темі ми присвячуємо черговий випуск бюлетеню “НДО-Інформ” № 2(59) через призму механізмів громадської участі. Вже є здобутки, кейси, ситуації, які ми можемо брати в опрацювання й далі прямувати до розвитку вже об'єднаних територіальних громад.

<https://ickm.org.ua/uk/2020/11/20/byuletен-ndo-inform/>

Контактна інформація:

**Адреса: офіс № 1 (2 поверх), вул. Олега Ольжича, 75-а,
м. Кропивницький, Україна, 25000.**

Електронна адреса: adm.iscm@gmail.com

Сайти:

**www.iscm.org.ua
www.lacenter.org.ua
www.lac.org.ua**

DECENTRALIZATION

©Інститут соціокультурного менеджменту

www.iscm.org.ua
www.lacenter.org.ua
www.lac.org.ua